

Foto Llobet

Josep Torrella comunica i predispone alhora un ambient de relax en la seva conversa. És un home serè que sap donar a les seves paraules una objectivitat plausible. És un excel·lent interlocutor. Sap crear al seu entorn una atmosfera serena. Hom pot parlar-hi -i respirar- a ple pulmó...

Va néixer a Sabadell l'any 1910. Té doncs, setanta-un anys i els duu sense enfarfecs, fins i tot amb agilitat esportiva. És arrogant, però com més t'hi apropes veus que és la seva una arrogància innata, exempta d'afectació.

Asseguts un enfront de l'altre, enceto aquesta entrevista amb un dels homes que al llarg de la seva vida ha teixit i desteixit bona part de la història cultural i cívica de la ciutat. N'és un testimoni vàlid i meritíssim, perquè ha estat -i és- un home inquiet, preocupat i compromès en el batec ciutadà. Hom ho pot comprobar en el seu **curriculum**, que transcriu íntegrament, el qual figura en el seu llibre "Una història de Sabadell per a tots".

JOSEP TORRELLA i PINEDA, neix a Sabadell el 1910.

El 1929 ingressa al "Diari de Sabadell" junt a Francesc Trabal i Joan Oliver, i és el primer a fer crítica de cinema a la premsa i a la ràdio locals. En aquells anys trenta co-funda i presideix "Amics del Cinema", entitat precursora dels cineclubs, i és secretari de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, on imparteix cursos de català per a adults.

Després de la guerra civil torna a fer crítica de cinema i més tard també de teatre, i és durant vuit anys corresponsal a Barcelona de la revista "Primer Plano", de Madrid. Col·labora en revistes intel·lectuals i d'especialització cinematogràfica de Madrid i de Barcelona. La

SEMBLANÇA de

JOSEP TORRELLA I PINEDA

"Tots els homes s'assemblen per les seves paraules. Solament les obres evidencien que no són iguals".

Molière

"Antologia del Pensamiento Cinematográfico", de Luís Cayón (1947), recull un text seu. Publica els llibres "El cine amateur español" (Centre Excursionista de Catalunya, 1950) i "Crónica y análisis del cine amateur español" (Ed. Rialp, 1965). L'any 55 obté el primer premi de reportatges de "Destino". Co-funda i dirigeix durant onze anys la revista "Otro Cine", que l'any 61 rep el premi "Sant Jordi" de la crítica barcelonina i el 64 un premi del ministeri d'Informació. Dona conferències, participa en col·loquis, cinefòrums i cursets, i forma part de nombrosos jurats de cinema a Sabadell, Barcelona i altres ciutats catalanes i de la resta d'Espanya, així com en jurats de teatre i de literatura.

Té set obres de teatre catalanes per a infants i adolescents, totes premiades i representades per "Joventut de La Faràndula", de Sabadell. Una d'elles obtingué el premi "Ciutat de Sabadell 1952". Una altra fou inclosa anys més tard (1967) en un dels cicles de "Cavall Fort" al Romea. I una de tema històric fou interpretada, a més, pel quadre escènic de Ràdio Barcelona a l'espai "Gran ràdio-teatre" (1963). Fora d'aquest gènere, per bé que també de tema històric, una obra seva quedà classificada a tercer lloc en el premi de teatre "Josep M^a. de Sagarra" del 1964.

En diferents períodes ha estat a les juntes de Joventut de La Faràndula, Orfeó de Sabadell i Museu de la Ciutat. De 1965 a 1976 forma part del Consell d'Administració de la Caixa d'Estalvis de Sabadell amb la delegació de Biblioteca i Relacions Culturals. L'any 44 havia estat elegit membre numerari de la Fundació Bosch i Cardellach, centre d'estudis locals i comarcals, on té presentat un bon nombre de ponències i comunicacions (algunes d'elles publicades) i on ha ocupat, en diversos períodes, llocs de la Directiva. L'any 70 n'és elegit director, càrrec per al qual ha estat reelegit dues vegades i el segueix ocupant. En condició de tal pronuncia el pregó d'obertura del Centenari de Sabadell-Ciutat (1977) i el del 75e. aniversari de l'Orfeó de Sabadell (1978).

-Fa onze anys que duus la nau de la Fundació Bosch i Cardellach. És una institució seriosa a la qual, mira per on, se li han penjat algunes facècies que són plenes d'humor o, si més no, d'una subtil ironia. Pots anomenar-les totes o, al menys, les que tu records?

-Les més gracioses són les que va crear ja fa anys un amic teu i meu, el poeta Joan Arús. Allò dels "pocs i

garbellats" i de "els savis desemparrats".

-Aquestes dites les vas acceptar amb humor o us han provocat mal humor?

-Les que he evocat són tan bones que hom no pot fer altra cosa que prendre-les amb bon humor. N'hi ha d'altres molt més recents que tampoc no ens poden molestar perquè venen de persones dedicades a activitats molt serioses i importants i si s'ocupen de la Fundació, encara que sigui per fer-hi brometa, és que la Fundació deu pintar alguna cosa.

-Tinc entès que cesses com a director de la Fundació. Ja sé que correspon reglamentàriament, però has estat reelegit dues vegades i diuen que a la tercera va la vençuda. No creus que podries tornar a ser reelegit?.

-L'entitat necessita renovació en les persones que la condueixen. Onze anys ja són massa i ve un moment que des de fora s'identifica la institució amb una persona determinada. I això no és bo. Per això aquesta vegada ja he manifestat la meua rotunda negativa a ser reelegit.

-Marxes cansat o hi ha una altra raó?

-No marxo cansat. He dut la meua tasca amb ànim i la podria seguir sostenint. I no hi ha cap altra raó que la que he dit abans.

-Només cal llegir el teu **curriculum** per veure que has passat per un llarg nombre d'entitats culturals de la ciutat i, a més a més, has col·laborat amb el teu esforç personal i plomífer, amb moltes d'altres. De totes aquestes activitats, amb quina et sents més a gust especialment?.

-Com que no he fet res per força ni per compromís, tot ho he fet a gust. Allò que més m'ha omplert, però, ha estat la direcció de la Fundació. Tot i que m'he esforçat sempre per no adoptar una postura "presidencialis-

ta" i per moure'm en estret contacte amb els companys de la Comissió Directiva, he sentit sempre el pes de la meva responsabilitat personal com a capdavanter, però n'he obtingut satisfacció.

-Hauràs deixat alguna empremta en bona part d'elles. Mirant enrera, rectificaries algunes coses que hi varies deixar?...

-Mira, amb les coses que escric, mentres no les dono a la impremta o no les llegeixo en públic, les estic rectificant constantment. Per tant, amb la tasca duta a terme a les entitats culturals on he participat d'una manera més o menys intensa, també deu haver-hi coses que s'haurien pogut rectificar, però com que són irreversibles prefereixo no pensar-hi més.

-Hi ha alguna cosa que no has pogut fer i t'hauria agradat realitzar?

-Una, principalment. El nivell de domini estructural i de diàleg aconseguit amb les meves obres de teatre per a infants i adolescents em feia sentir l'ambició d'autor teatral. Però m'ha faltat talent creatiu, ja que no m'hauria conformat amb ésser un proveïdor d'agrupacions d'aficionats no exigents.

-Quina petjada voldries deixar a la ciutat?

-La d'un sabadellenc que l'ha estimada i ha fet per a ella el que ha estat al seu abast.

-Tu ets un professional dels números i de les lletres i has demostrat que, malgrat llur diferència, ho has fet compatible. Ara bé: amb quina et sents més feliç?

-Veuràs: jo treballa degust amb els números i amb les lletres. Però amb els primers només he aconseguit guanyar-me la vida, que ja és bastant, però sense passar d'aquí. Amb les segones, sense haver-m'hi guanyat la vida he aconseguit que el meu nom circulés en lletres d'impremta fins i tot algunes vegades més enllà de les fronteres de l'estat espanyol. Per tant, amb les lletres m'hi he sentit feliç. A més, amb els números he treballat per als altres, condicionat; mentre que amb les lletres he fet el que jo he volgut.

-Diuen que els números canten. No ploreu, també?

-Malauradament, això que els números canten és una frase amb un sentit figurat que no pretén suggerir un estat de joia sinó una constatació, freda per cert. No obstant, si ho aga-

fem en el sentit estricte puc dir que he viscut experiències en què els números han cantat i altres en què han plorat.

-Apart del teatre, del cinema, de la literatura, hi ha una altra art a la que et sents atret?

-No com a conreador, però com a seguidor, la música i les arts plàstiques.

-Has escrit una història de Sabadell per a tots, amb aquest mateix títol. Cal preguntar-te: has pensat escriure la història més recent?... Hi ha algun motiu que no sigui el de poca perspectiva històrica o el compromís que representa fer-la al dia?...

-Si la meua "Història de Sabadell per a tots" va deturar-se en el 36 més que res va ser per raons d'espai, perquè volia fer un llibre no massa extens, però jo tenia preparat el text fins a la transició democràtica. No tinc cap recel per dir les coses que calgui amb objectivitat, i em penso haver-ho demostrat. Però també hi va jugar el desig que el llibre complís la missió de donar a conèixer els fets pretèrits que molta gent d'avui no coneix, mentre que de la guerra i la post-guerra n'és més coneixedora.

-Creus que alguns historiadors han escrit *istòria* sense l'hac?...

-No sé cap on i fins on apunta la teua ironia, però puc dir-te que amb la història, com en tot, "cada maestrillo tiene su librillo".

-Tu, home lliure, més dret que un fus, tens alguns inclinació política?

-Es que vols fer-me dir el que no he dit mai?. Com a català voldria que el fet nacional català fos reconegut plenament i sense recels. Vull també, democràcia; res de sistemes totalitaris de cap color. Mo m'agraden les violències ni discriminacions. Si bé crec que és inevitable que hi hagi pobres i rics, i que tothom ha de poder desenvolupar les seves iniciatives i els seus esforços a la recerca d'uns estímuls, també crec que hi ha d'aver unes mesures socials: el dret a la igualtat d'oportunitats, el dret a una vida digna, el de l'ensenyament per al qual s'estigui capacitada, el de l'assistència sanitària ben dotada i exercida a consciència, el del respecte per a les creences i les idees (dret que s'oposa un deure envers el proïsme, el qual caldria que tothom guardés rigurosament), el dret a participar mitjançant les regles del joc en els assumptes que afecten la col·lectivitat, etc. Ara bé,

jo em considero apolític.

-Sempre has estat interessat per inquietuds culturals del país; com veus l'actual panorama cultural català?

-Una mica fumut. A l'esquena de l'obertura, del progressisme i de la llibertat d'expressió (tot necessari, amb límits necessaris), s'estripen massa coses. Observa, per exemple, el poc cinema català que s'ha fet fins al moment: gairebé tot districte cinquè i grolleries. En la gran època del teatre català hi havia un Juli Vallmitjana que posava la vida dels gitanos catalans en escena, i estava bé com a testimoni, però per damunt de tot hi havia un Guimerà, un Rusiñol, un Adrià Gual... Ignasi Iglesias era el dramaturg del poble i per al poble, però, fillets, quina sensibilitat, quina correcció! ¿Per què els intel·lectuals han de fomentar l'embrutament de la llengua en lloc de procurar d'eleva-la i embellir-la?. A part, la cultura catalana travessa el mal moment de superació de la influència migratòria, de les reaccions de l'esperit centralista i de la manca de cohesió entre els dirigents polítics catalans.

-Aleshores, pessimista o optimista respecte al seu futur?

-A desgrat de tot, optimista. Si hem salvat i fins i tot elevat la cultura catalana contra tants mals vents, espero que seguirem fent-ho.

-Tu, home que coneixes a bastament el cinema, el teatre i la vida, posat la mà al pit i digues, francament: on hi ha més "afectisme"?...

-A la vida. En el teatre i en el cinema hi ha més "efectisme".

-I, per acabar aquest diàleg, ¿voldries "contestar" alguna pregunta que no t'he formulat?. Tens tota la llibertat per a fer-ho...

-Sí. És respecte de la nostra ciutat. Sofreixo de veure-la dividida tan marcadament en tantes coses: el centre i la perifèria, els catalans i els no catalans, els no catalans que volen ser catalans i els catalans que no se'n senten com caldria, l'èlite i el populisme, l'empresariat i el món obrer; el que generalitzant en diem la dreta i l'esquerra, els qui no saben o no volen posar-se un xic el rellotge al dia i els que voldrien trencar amb tot el que els ha precedit, els que encara divideixen la societat en castes i els que no tenen respecte per a res ni per a ningú.

Heu's aci un diàleg "amb suc i bruc"...

PERFIL

Alba testa que li configura més respectabilitat.
 Correcte.
 Curós.
 Mesurat i equilibrat.
 S'ha fet pam a pam.
 Il·lustrat
 I també, il·lustrat...
 Autor.
 I actor dels seus innombrables actes.
 Mirat de lluny -i de prop- sembla -i és- un **gentleman**
 de la Manxester catalana...

Questionari "PROUST"

- El principal tret del meu caràcter?
-La paciència, junt amb la perseverància.
- La qualitat que prefereixo en un home?
-L'honestedat.
- La qualitat que prefereixo en una dona?
-La feminitat discreta i el sentit maternal
- Allò que més estimo en els amics?
-La sinceritat.
- El meu principal defecte?
-Preocupar-me massa i anticipadament per coses que encara no sé si em seran motiu de preocupació.
- La meua ocupació preferida?
-Les que he tingut com a professió i com a "hobby". És una sort, no?
- El meu somni de benestar?
-Poder ocupar-me tranquil·lament i amb salut en les coses que m'abelleixin.
- Quina fóra la meua pitjor desgràcia?
-Sentir-me sol.
- Què voldria ser?
-El que sóc ja m'està bé.
- On desitjaria viure?
-Allí on visc, mentre hi hagi tranquil·litat i gent que m'aprecii.
- Quin color prefereixo?
-No ho sé. L'única cosa que em preocupa dels colors és que harmonitzin.
- Quina flor prefereixo?
-Totes m'agraden, però sento especial inclinació per les humils.
- Quin ocell prefereixo?
-Els petits i simpàtics.
- Els meus autors preferits en prosa?
-No em "caso" amb cap autor. Quan faig un descobriment m'hi entusiasmo, però aixó no em priva d'entusiasmar-me de nou en un descobriment pròxim. Ara bé: si penso que tinc una certa decantació a la literatura històrica, biogràfica i d'assaig, m'adono que conservo un viu record de Ferran Soldevila i de Gregorio Marañón.
- Els poetes preferits?
-Repeteixo la primera part de la resposta anterior. Però ara que es reivindica el nom de Josep M^a. de Sagarra com a darrer gran poeta popular català, ja no em cal ruboritzar-me -per confessar que li tinc molta admiració.
- Els herois de ficció?
-Insisteixo: No sóc home de postures rígidament encasellades; però per dir-ne algun, citaré el Quixot i els de la seva justa idealista.
- Les meves heroïnes de ficció?
-Les que me en vénen d'antuvi a la memòria són les protagonistes de "Solitud" i de "La plaça del Diamant".
- Els meus compositors preferits?
-Beethoven sempre m'ha omplert molt; el trobo ric i humà. També m'agraden força alguns clàssics (Bach, per exemple) i autors moderns (Ravel, per exemple).
- Els pintors predilectes?
-A nivell individual, Velàzquez és dels primers de la llista, seguit de Goya. A nivell col·lectiu m'admira la meravella de la pintura catalana, començant pel romànic, seguint pel gòtic i el barroc, fins arribar a les grans figures d'avui.
- Els meus herois de la vida real?
-Els milions d'homes que han estat víctimes de la injustícia i del despotisme.
- Les meves heroïnes històriques?
-Els milions de dones que han sofert l'arbitrarietat i l'urc del mascle, les que han viscut algun drama matern i les que han contribuït amb seny a fer rutllar la llar, materialment i moral.
- Els noms que prefereixo?
-Els que sonen bé.
- Què detesto més que res?
-La falsetat, la intransigència, la incomprensió (Potser hi poso massa coses).
- Quins caràcters històrics menyspreu més?
-Els d'una peça; sobretot si són cruels i obcecats.
- Quin fet militar admiro més?
-Em resulta difícil d'admirar-ne cap.
- Quina reforma admiro més?
-La del Cristianisme respecte al món antic.
- Quins dons naturals voldria tenir?
-Encert en les meves decisions, que sempre em resulten difícils.
- Com m'agradaria morir?
-En pau amb mi mateix, rodejat dels meus i sense gaire dolor.
- Estat present del meu esperit?
-Generalment, serè.
- Fets que m'inspiren més indulgència?
-Els errors comesos amb bona intenció.
- El meu lema?
-Cercar l'equilibri en tot. (Atenció: cercar-lo no vol dir que sempre s'aconsegueixi).
- Com sóc?
-Generalment, de massa bona fe. (És una virtut, però no es duu gaire...)

Joan Cuscó i Aymami

AVUI

EL NOSTRE DIARI